

задимів, /і Євген уже не міг відрізнити, де крила чайок, що кружляли над палубою, а де біла хустина, яка тріпотіла в Маріїній руці» (В. Канівець). Внутр. рівень членування поширюється на частини Б. с. р., структурні схеми яких стосуються синтакс. організації склад, речення. Синтакс. зв'язки і семант.-синтакс. відношення у багаторівневих багатокомпонент. утвореннях перебувають між собою в ієрарх. відношеннях. Залежно від характеру синтакс. зв'язку на зовн. і внутр. рівні членування виділяються монозв'язкові і полізв'язкові складні багатокомпонентні речення. До центр, монозв'язкових належать конструкції з послідовною підрядністю, з неоднорід. супідрядністю; до центр, полізв'язкових — з однорід. супідрядністю, з сурядністю і підрядністю.

Лит.: Грищенко А. П. Складносурядне речення в сучас. укр. літ. мові. К., 1969; Симулик М. В. Складні речення ускладненого типу у сучас. слов'ян, мовах. Ужгород, 1974; Шульжук К. Ф. Складні багатокомпонентні речення в укр. мові. К., 1986; Його ж. Складне речення в укр. мові. К., 1989.

А. Ф. Шульжук.

БАГАТОКРАТНІ ДІЄСЛОВА - дієслова зі знач., неодноразово повторюваної дії, що належать до кількісних та інтенсивно-кількісних *родів дії*. У сучас. укр. мові поділяються на дві групи: 1) невелика група дієслів недок. в. з суф. **-ва-, -а-**, утворених від основ недок. в.: **бувати** (до **бути**), **живаїти** (до **жити**), **знавати** (до **знати**), **пивати** (до **пити**), **чувати** (до **чутти**), **видати** (до **видіти**), **їдати** (до **їсти**), **їжджати** (до **їздити**). Крім дієсл. **бувати**, яке активно вжив, у всіх часових формах і є стилістично нейтральним, ін. дієслова вжив, переважно у формі мин. ч. і є застарілими або розмовними. В семант. структурі більшості цих дієслів розвинулися похідні значення, тотожні їхнім твірним дієсловам, пор. від рідко вживаних порівняно зі знач., багатократності («Чи далеко мого сина У війську видаеш?» — з нар. пісні) до цілком нормативних: **бувати** («Бували різні пригоди», але: «Бувай [здоровий]!», тобто **будь**), **чувати** («Чувала тисячу разів» — Леся Українка, але: «Що чувати нового?») та ін. Модель творення Б. д. з давніми суф. **-ова-, -ыва-/ива-**, які в укр. мові змінилися на **-ува-/юва-**, зовсім вийшла з ужитку, пор. у староукр. книжній мові 16—17 ст. **ношовати** (до **носити**), **давувати** (до **давати**), **чинивати** (до **чинити**), арх. **хожувати** (до **ходити**, напр.: «Батько їх хожував з Добашем» — Ю. Федькович); 2) специфічні для укр. мови розм. дієслова док. в., утворювані за допомогою редульованого преф. **ноно-** від основ недок. в. (засвідчені з 16 ст.): **попобити** («побити багато разів; побити багато або багато чого-небудь»), **попоплакати**, **попоносити**, **попоходити** (« — Скільки я попоходила, скільки я попоносила!...» — Панас Мирний) та ін.

На основі знач., багаторазовості розвивається семантика інтенс. вияву або тривалого перебігу дії: **попобити** «дуже побити», **попостояти** і под. Для дієслів зі знач., односпрямованої дії (**попобігти**, **попойти** та ін.) тлумачення при

цьому можливе у формі дієслова тільки недок. в.: **попоїхати** «їхати тривалий час». Можлива *десемантизація* знач., багатократно-інтенс. вияву дії: **попоїсти** 1. Поїсти багато разів, багато чого-небудь; добре поїсти («Попоїв він немало всяких страв у житті»; «Попороби до поту, то й попоїси в охоту» — фолькл.); 2. Те саме, що **поїсти** («Дайте щось попоїсти»).

Відтінок знач., неодноразовості перебігу дії наявний також у дієсловах деяких ін. родів дії, напр., зі знач., «час від часу або іноді (трохи, злегка) щось робити»: **подумувати**, **поблискувати** і под. Проте в ряді випадків подібність до дієслів зі знач., повторюваності дії може бути лише формальна: **мовляти** (те саме, що **мовити**), **поживати** («Як поживаєш?») — те саме, що **жити**), **поробляти** («Що поробляєш?»), **попасати** («пасти [худобу]»), **прошавати!** (те саме, що **прошати**) і под.

Пор. *Однократні дієслова*.

Лит.: Потебня А. А. Из записок по рус. грамматике, т. 4, в. 2. М., 1977; УМ. Морфологія. К., 1978.

Див. також *Лит.* до ст. *Родів дії*.

О. О. Тараненко.

БАГАТОСПОЛУЧНИКОВІСТЬ, полісиндетон - *фігура мови*, яка використовується для посилення експресії, що полягає у *повторі* однакових сполучників між однорід. членами простого речення або між предикат, частинами складного речення. Завдяки Б. підкреслюється рівноцінність того, що перелічується. Б. характерна для мови фольклору, худож. та публіцист. стилю: «Прошу, сестро, до хати. Та й будемо частувати. І наїстись, і напитись, і на нас подивитись» (Нар. пісня); «Тільки полум'я од вогнища то шугало вгору червоними шпичками, то гнулося дугою од вітру, то й зовсім загасало» (Гр. Тютюнник).

Н. Я. Дзюбишина-Мельник.

БАГМУТ Алла Йосипівна (12.V 1929, Харків) - укр. мовознавець, славіст, доктор філол. наук з 1980. Дочка Й. А. *Багмута*. Закін. 1952 Київ, ун-т. У 1955—56 викладала в ньому, з 1957 — в Ін-ті мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР (у 1972—77 була зав. відділу експерим. фонетики), з 1991 по 2002 — в Ін-ті укр. мови НАН України (зав. відділу фонетики та інтоналогії, ст. наук, співробітник відділу соціолінгвістики). З 1997 — професор кафедри слов'ян, філології Київ. нац. ун-ту. Досліджує проблеми експерим. фонетики, інтонацію укр. та ін. слов'ян, мов, працює у галузі слов'ян, лексикографії, лінгв. термінології, порівн.-істор. вивчення слов'ян, мов. Автор монографій «Інтонаційна будова простого розповідного речення у слов'янських мовах» (1970), «Структура і функціонально-семантичний аспект інтонації простого розповідного речення у слов'янських мовах» (1980), «Семантика і інтонація в українській мові» (1980), «Інтонація в українській мові» (1990). Співатор праць «Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов» (1966), «Типологія інтонації мовлення»